

SXEDIO. 850

22.8.1964: Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΜΥΝΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΠΕΤΡΟΣ ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑΣ ΜΑΤΑΙΩΝΕΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΣΤΗ ΜΟΣΧΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΣΤΟ ΚΑΙΡΟ

Η σοβιετική υποστήριξη προς την Κύπρο διευρυνόταν όλο και περισσότερο, ενώ ο Ντην Ατσεσον, ο πρώην υπουργός Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών και αυτόκλητος, κατά τον Πρόεδρο Μακάριο, μεσολαβητής, συνέχιζε τις επαφές του για το Κυπριακό.

Παράλληλα ενώ τα μηνύματα από τη Ρωσία ήταν θετικά αναφορικά με την παραχώρηση στρατιωτικής βοήθειας προς την Κύπρο, ο Πρόεδρος Μακάριος ενθαρρύνθηκε να προγραμματίσει την αποστολή του Υπουργού Εξωτερικών Σπύρου Κυπριανού, στα μέσα του Αυγούστου του **1964** στη Μόσχα, ενώ ο ίδιος ετοιμαζόταν να μεταβεί στην Αίγυπτο για να συζητήσει το θέμα της στρατιωτικής βοήθειας προς την Κύπρο μέσω Αιγύπτου.

Αυτό εξηρέθισε περισσότερο τους αγγλοαμερικανούς που επενέβησαν στην Ελληνική Κυβέρνηση και άσκησαν πιέσεις για ματαίωση των δυο ταξιδίων, εκφράζοντας την ανησυχία τους για τα ανοίγματα της Κυπριακής Κυβέρνησης αλλά και για τον κίνδυνο τελικής ματαίωσης των προσπαθειών τους για προώθηση του σχεδίου του Ντην Ατσεσον που συνέχιζε τις επαφές του στη Γενεύη.

Έτσι ο Γεώργιος Παπανδρέου έστειλε στην Κύπρο τον Υπουργό Εθνικής Αμυνας Πέτρο Γαρουφαλιά για επαφές με τον Πρόεδρο Μακάριο, εν μέσω πληροφοριών ότι ο Έλληνας Υπουργός Αμυνας έφθασε στο νησί για να προωθήσει σχέδιο λύσεως του Κυπριακού.

Ο Γαρουφαλιάς προσπάθησε να καλύψει τον σκοπό της επίσκεψης του με την έκφραση της χαράς του που βρισκόταν στην Κύπρο και σε διαψεύσεις ότι θα ασκούσε πιέσεις για αποδοχή σχεδίου λύσης, και με μια επίσκεψη στην ΕΛΔΥΚ.

Μόλις πάτησε το πόδι του στην Κύπρο ρωτήθηκε:

"Πώς σχολιάζετε τις ειδήσεις του αγγλικού τύπου ότι η επίσκεψή σας αποσκοπεί στο να πείσετε τον Μακάριο να παύσει να ζητεί σοβιετική στρατιωτική βοήθεια;"

Απάντησε ο Γαρουφαλιάς παρουσιαζόμενος ανίκανος να κάνει κάτι τέτοιο:

"Δεν αισθάνομαι ότι είμαι ικανός να παρεμποδίσω οιαδήποτε ενέργειαν Κυβερνήσεως ανεξαρτήτου κράτους, ως είναι η Κύπρος. Δεν είμαι αρμόδιος, άλλωστε δε δεν είναι αυτός ο σκοπός της αποστολής μου εις την Κύπρον".

Ακόμα και ο Πρόεδρος Μακάριος φρόντισε να καλύψει τους πραγματικούς σκοπούς της επίσκεψης Γαρουφαλιά. Σαν ρωτήθηκε από τους δημοσιογράφους κατά την αναχώρηση του Πέτρου Γαρουφαλιά αν ασκήθηκε οποιαδήποτε πίεση για αποδοχήν οποιουδήποτε σχεδίου λύσης του Κυπριακού ο Αρχιεπίσκοπος απάντησε ότι "ουδεμία απολύτως πίεσις ησκήθη αλλ ούτε ήτο δυνατόν να ασκηθή".

Πρόσθεσε: "Υπάρχει πλήρης ομοφωνία μετά της Ελληνικής Κυβερνήσεως επί της πολιτικής λύσεως του Κυπριακού. Η ομοφωνία αυτή υπάρχει από της πρώτης συναντήσεως εν Αθήναις μετά του Έλληνα Πρωθυπουργού και έκτοτε εξακολουθείται ή υιοθετηθείσα κοινή γραμμή ήτοι αδέσμευτος ανεξαρτησία περιέχουσα το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως".

Εξ άλλου ο Αρχιεπίσκοπος είπε ότι ο Πέτρος Γαρουφαλιάς δεν μετέφερε κανένα σχέδιο λύσης ενώ ερωτώμενος για το σχέδιο Ατσεσον παρατήρησε: "Το σχέδιον Ατσεσον μεταθέτει το Κυπριακόν εκ της ορθής του βάσεως και δεν δύναται να αποτελέση βάση διά συζήτησιν".

Ωστόσο το σχέδιο Ατσεσον και η προγραμματιζόμενη αγορά οπλισμού από τη Ρωσία ήταν ο πραγματικός σκοπός της επίσκεψης του Έλληνα Υπουργού Εθνικής Αμυνας όπως παραδέχθηκε τόσο ο ίδιος αργότερα όσο και ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Γεώργιος Παπανδρέου.

Ο Γαρουφαλιάς έφυγε για την Αθήνα αφού άκουσε για άλλη μια φορά τις απόψεις του Προέδρου Μακαρίου ότι το σχέδιο Ατσεσον δεν μπορούσε να αποτελέσει βάση για λύση του Κυπριακού.

Το τι είπε ο Πρόεδρος Μακάριος στο Γαρουφαλιά μπορεί να συμπεράνει κάποιος από όσα είπε λίγες ημέρες δημόσια ο Πρόεδρος Μακάριος σε συνέντευξη του στον διευθυντή της αθηναϊκής εφημερίδας Απογευματινή (Φιλελεύθερος **9.9.1964**):

ΕΡΩΤΗΣΙΣ: Αφ' ης ήρχισεν εις την Γενεύην η μεσολαβητική προσπάθεια επί του Κυπριακού υπήρξε στιγμή καθ' ην να μη είναι γνωστόν εις τας μετεχούσας των διαπραγματεύσεων Κυβερνήσεις ότι η Κυπριακή Κυβέρνησις ουδεμίαν εδέχετο έστω και μικράν εδαφικήν παραχώρησιν προς την Τουρκίαν ή άλλην τινά και υπό οιανδήποτε μαρφήν;

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ: Η θέσις της Κυπριακής Κυβερνήσεως, όταν ήρχισεν η διαδικασία της Γενεύης και αι γνωσταί μεσολαβητικάί παοσπάθειαι, κατέστη απολύτως σαφής τόσον διά της διπλωματικής όσον και διά δημοσίων δηλώσεων.

ΕΡ: Γνωρίζετε ότι καταβάλλεται προσπάθεια να ευρεθή και επιβληθή λύσις του Κυπριακού, η οποία θα φέρη το όνομα "ένωσις" αλλά κατά το περιεχόμενον να είναι διχοτόμησις; Δύνασθε να μου εξηγήσετε την τεχνικήν αυτής της διαδικασίας; (Πώς θα φαίνεται εκ πρώτης όψεως ως Ένωσις ενώ θα είναι πράγματι διχοτόμησις);

ΑΠ: Είμαι πλήρως ενήμερος της τοιαύτης προσπαθειας, η οποία, εάν ήτο δυνατόν να επιτύχη, θα απετέλει εις απροσμέτρητον βαθμόν απάτην εις βάρος του Κυπριακού ελληνισμού και του Έθνους ολοκλήρου. Το σχέδιον Ατσησον, διά γραμμάτων κεφαλαίων, είχεν ως επικεφαλίδα την Ένωσιν, ως περιεχόμενον όμως την διχοτόμησιν ή μάλλον πολλαπλούν τεμαχισμόν της Κύπρου, τμήμα της οποίας θα ηνούτο μετά της Ελλάδος.

Τα ίδια είχε πει ο Πρόεδρος Μακάριος και στις συνομιλίες που είχε με το Γεώργιο Παπανδρέου στα τέλη Ιουλίου του **1964**, είκοσι μόλις ημέρες προηγουμένως.

Σαν κόπασε η κρίση ύστερα από δυο χρόνια (11.2.1966) ο Γαρουφαλιάς μίλησε για το πραγματικό σκοπό της επίσκεψης του (Ιστορική Εγκυκλοπαίδεια Κύπρου Τόμος 13, σελ. 126):

"Ο κ. Παπανδρέου μου ανεκοίνωσε τότε ότι θα ήτο δυνατόν, εφ' όσον θα εδέχετο η Ελλάς να γίνη δεκτή από τους Τούρκους συμφωνία, βάσει της οποίας θα επραγματοποιείτο αμέσως η Ενωση της Κύπρου μετά της Ελλάδος, με αντάλλαγμα ουχί την εκχώρησιν, αλλά την εκμίσθωσιν εις τους Τούρκους βάσεως εις Καρπασίας εκτάσεως 200-300 τετραγωνικών μιλίων, διά μίαν περίοδον 35-50 ετών. Είπα εις τον κ. Πρωθυπουργόν ότι παρομοία συμφωνία δεν είναι δυνατόν να γίνεται αποδεκτή από τους Κυπρίους. Και ότι μια στρατιωτική βάση δεν είναι δυνατόν να έχη έκτασιν ανωτέραν των 40-50 μιλίων. Εκτασις 200-300 τετραγωνικών μιλίων αποτελεί, ουχί βάσιν στρατιωτικήν, αλλά έμμεσον διχοτόμησιν και μάλιστα εις περιοχήν όπως η Καρπασία, όπου λόγω της διαμορφώσεως του εδάφους, εις περίπτωσιν μάλιστα αρνήσεως των Τούρκων να απέλθουν μετά την λήξιν της μισθώσεως θα ήτο δυσχερεστάτη στρατιωτικώς η αποστολή των. Κατόπιν της συνομιλίας ο κ. Πρωθυπουργός απέστειλεν επειγόντως οδηγίας εις Γενεύην".

Μια άλλη πτυχή της αποστολής Γαρουφαλιά έδωσε και ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Γεώργιος Παπανδρέου σε επιστολή του στον Ντην Ατσεσον μέσω του αμερικανού πρεσβευτή στην Αθήνα Λαμπουίς:

"Όπως πληροφορήσα χθες τον πρέσβη Λαμπουίς, ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης, ο κ. Γαρουφαλιάς, πήγε στην Κύπρο με τον διπλό σκοπό να αναβληθεί η σύναψη μιας συμφωνίας με τη Μόσχα και να κάμει εκτιμήσεις για την πολιτική του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Ο κ. Γαρουφαλιάς γύρισε σήμερα από την αποστολή του κατάρθωσε να εμποδίσει προς το παρόν τον Υπουργό των Εξωτερικών της Κύπρου κ. Κυπριανού, να αναχωρήσει αύριο, όπως σκόπευε αρχικά, για την Μόσχα. Πέτυχε επίσης να αναβάλει την επίσκεψη του

Αρχιεπισκόπου στο Κάιρο για τον σκοπόν συναντήσεως με τον Πρόεδρο Νάσσερ. Η αναβολή και των δυο ταξιδιών είναι προσωρινή και εξαρτάται από την εξέλιξη της καταστάσεως. Ο κ. Γαρουφαλιάς εξακρίβωσε επίσης τις απόψεις του Προέδρου Μακαρίου. Ο Αρχιεπίσκοπος αποκρούει απόλυτα την παραχώρηση βάσεως είτε στο ΝΑΤΟ είτε στην Τουρκία. Αντιμετωπίζει επίσης την κατάργηση των βρετανικών βάσεων."